

ปัจจัยและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติด

“กรณีศึกษาจากเรือนจำกลางนครปฐมและเรือนจำกลางบางขวาง”

Factors and Guidelines for Preventing Recidivism among Prisoners of Narcotics “Case studies from Nakhonpathom Central Prison and Bangkwang Central Prison”

พรกมล ยังดี¹, พชรพร ศรีสุวรรณ², ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง³, ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี⁴ และ อรทัย เขียวพุ่ม⁵

Pornkamol Youngdee¹, Pashrapon Seesuvan², Sirirat Choosakoonkriang³,

Supachai Supalaknari⁴ and Orathai Kheawpum⁵

^{1,2}โครงการนิติวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

^{3,4}ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

⁵ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

^{1,2}Forensic Science Program, Faculty of Science, Silpakorn University, Sanamchandra Palace Campus, Thailand

^{3,4}Department of Chemistry, Faculty of Science, Silpakorn University, Sanamchandra Palace Campus, Thailand

⁵Department of Physics, Faculty of Science, Silpakorn University, Sanamchandra Palace Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹Verdantns@gmail.com

Received May 17, 2024; Revised August 21, 2024; Accepted March 10, 2025

บทคัดย่อ

การกระทำผิดซ้ำในปัจจุบันมีอัตราการกระทำผิดเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นที่น่า
ได้รับความสนใจของสังคมในปัจจุบัน งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การกระทำผิดซ้ำ แนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่อยู่ในเรือนจำกลาง
นครปฐมและเรือนจำกลางบางขวาง โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้ประเด็นการ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลงานวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่ม
ตัวอย่างคัดเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง โดยการกำหนดคุณสมบัติ จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่
เกี่ยวข้องจากเรือนจำ จำนวน 4 คน (แบ่งเป็นเรือนจำละ 2 คน) พยาบาลวิชาชีพ 1 คน ผู้บริหารเรือนจำ
1 คน และอีก 3 คนมาจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารกรมสุขภาพจิต
1 คน แพทย์ 1 คน และนักจิตวิทยา 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและจำแนกหมวดหมู่

ประเด็นเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด อย่างไรก็ตามรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัวและการไม่ประกอบอาชีพก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติด นอกจากนี้หลักสูตรการฝึกอบรมด้านอาชีพ และการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูผู้ต้องขังยังเป็นวิธีการป้องกันและลดการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดได้อีกด้วย ข้อเสนอจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์ในการหาวิธีป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ต้องโทษคดียาเสพติดที่อยู่เรือนจำในประเทศไทย ซึ่งจะสามารถช่วยยกระดับและป้องกันความปลอดภัยสาธารณะให้กับคนในสังคมได้ต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัย; แนวทางการป้องกัน; การกระทำผิดซ้ำ; ผู้ต้องขัง; คดียาเสพติด

Abstract

The factors of recidivism are increasingly becoming the focus of social interest. The present study aimed to examine potential predictors of criminal recidivism and provide the recommendation guidelines for the prevention and resolution of the repeat drug offense problem of inmates in Nakorn pathom Central Prison, and Bangkwang Central Prison. This study employed a qualitative research methodology utilizing semi-structured interview. In-depth interviews were conducted extensively as interviewing format to collect comprehensive data from participants. The sample group for this study was selected using a purposive sample method. A total of six distinct groups including 4 prison officers (2 persons per prison), 1 nurse, 1 prison administrator, and 3 officials, under the department of mental health including 1 administrator, 1 doctor and 1 psychologist were identified based on these predetermined characteristics. The results revealed that family relationship was the main factor affecting repeat drug offenses of inmates. However, inadequate income to support their families and inability to pursue a career were also major factors in recidivism for drug offenders. Moreover, vocational training courses and participation in prisoner rehabilitation programs were procedures used to prevent and reduce recidivism in drug cases. The findings from this study are useful in finding ways to prevent recidivism among prisoners in Thai prisons. This will help to protect and enhance public safety in society.

Keywords: Factors; Guidelines for Preventing; Recidivism; Prisoners; Narcotics Litigation

บทนำ

แนวโน้มอาชญากรรมในปี พ.ศ.2566 จากสถิติกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนมักอาศัยอยู่กับครอบครัวที่แตกแยกถึงร้อยละ 70.75 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อัตราการหย่าร้างของคู่สมรสไทยตามกฎหมายมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งข้อมูลล่าสุดในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีผู้จดทะเบียนหย่าทั้งหมดจำนวน 110,942 คน (มติชน, 2566) และจากการศึกษาในหลายงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่มีครอบครัวหย่าร้าง เด็กเหล่านี้พบว่ามีปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว หนีหนี พละเล่น และมีแนวโน้มที่จะมีบุคลิกลักษณะต่อต้านสังคมในระยะยาว เมื่อเทียบกับกลุ่มเด็กที่ไม่เคยมีประวัติครอบครัวหย่าร้าง และเด็กกลุ่มที่มีครอบครัวหย่าร้างยังมีความเสี่ยงสูง การสูบบุหรี่ และการเสพยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมติดเพื่อน ไม่สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างเหมาะสม การจดทะเบียนหย่าดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของสถาบันครอบครัวที่มีการส่งผลกระทบโดยตรง หากเด็กที่พ่อแม่แยกทางกันแล้วต้องไปอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ แล้วพ่อหรือแม่ที่มีครอบครัวใหม่ เด็กอาจโดนทำร้ายร่างกายจากครอบครัวใหม่ได้อีกด้วย

ปัญหาของการกระทำผิดซ้ำเกิดขึ้นได้ในหลายคดีและปัญหาการกระทำผิดซ้ำจะก่อให้เกิดผลร้ายแรงต่อสังคมอย่างมาก เพราะการที่ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำแล้วถูกปล่อยตัวออกมา มีผลกระทบด้านความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม การศึกษาของ อัศดร ไชยพงษ์ (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนากลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำเขต 8 โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1)กลุ่มผู้ต้องขังชายในเรือนจำเขต 8 จำนวน 7 คน 2)กลุ่มผู้บริหารงานของกรมราชทัณฑ์ จำนวน 10 คน 3)กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการบริหารงานยุติธรรม จำนวน 4 คน และ 4)กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานยุติธรรม จำนวน 4 คน โดยผลการศึกษาพบว่า สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำเขต 8 มาจากขาดการอบรมขัดเกลานิสัยจากบิดามารดา และขาดความอบอุ่นจากครอบครัว มีความคิดคะนองได้อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ทำให้การไม่ได้รับความไว้วางใจจากสังคม นอกจากนี้แหล่งที่อยู่อาศัยก็พบว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งเสื่อมโทรมและทำให้สามารถที่จะเสพยาเสพติดได้ง่าย ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือรายได้ของครอบครัวที่ไม่พอจุนเจือ โดยรายได้ที่ต่ำไม่พอต่อการจุนเจือครอบครัว

ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) ศึกษา แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา ในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 265 คน โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านอาชญาวิทยา

ที่สามารถทำนายกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ตัวแปรทฤษฎีการคบหาสมาคมกับเพื่อน

จากการสำรวจข้อมูลของคดีเด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งตัวเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า จำแนกจำนวนคดีเด็กและเยาวชนในแต่ละความผิดในปี พ.ศ.2564 มีจำนวน 14,593 คดี โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำนวน 1,857 คดี, 2) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย จำนวน 1,477 คดี, 3) ความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 721 คดี, 4) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง จำนวน 257 คดี , 5) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จำนวน 6,943 คดี 6) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด 0 คดี และ 7) ความผิดอื่น ๆ 3,338 คดี ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในสภาพครอบครัวแยกกันอยู่ ก่อคดี จำนวน 10,375 คดี ซึ่งมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่อยู่รวมกันกับพ่อแม่ถึงเกือบเท่าตัวที่จำนวน 5,483 คดี จึงเป็นข้อสังเกตได้อย่างหนึ่งว่าเด็กส่วนใหญ่ที่กระทำความผิดมาจากครอบครัวที่มีไม่สมบูรณ์ หรือมีพื้นฐานครอบครัวที่แยกทางกัน

เนื่องด้วยในปัจจุบันผู้ต้องขังที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังปล่อยตัวครบ 3 ปี จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ พบว่า มีผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำหลังได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว จำนวน 539 คน โดยเป็นแบ่งเพศชาย 509 คน และเพศหญิง 30 คน ซึ่งจัดเป็นอัตราที่สูง จะเห็นได้ว่าปัญหาการกระทำผิดซ้ำใน ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวหลังพ้นโทษยังคงมีอยู่และมีอัตราที่สูงอยู่ จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น พบว่าการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังยังเกิดขึ้นอยู่ ผู้วิจัยจึงศึกษาถึงปัจจัยสาเหตุและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดียาเสพติด เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่สำคัญและมีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดียาเสพติดและหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดียาเสพติด เพื่อเป็นนโยบายในการป้องกันกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังในคดียาเสพติดอย่างยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี และเรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี และเรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

ในปัจจุบันอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังภายหลังการพ้นโทษยังมีอัตราการกระทำผิดซ้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ปัญหาการก่ออาชญากรรมยังในทุกคดีเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขัง เพื่อศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่มีการกระทำผิดซ้ำ ดังนี้

Gordon (1998) ศึกษา เรื่องการปล่อยตัวผู้ต้องขังหลังได้รับการพักโทษและกลับมากระทำผิดซ้ำ จำนวน 311 คน โดยการติดตามของสถาบันแก้ไขพฤติกรรมของมลรัฐแมสซาชูเซต ระหว่างปี ค.ศ.1959 เป็นระยะเวลา 2 ปีครึ่ง พบว่า จำนวนผู้ต้องขังที่กลับเข้ามาในเรือนจำ คิดเป็นร้อยละ 59 ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว ซึ่งช่วงระยะเวลาที่กลับมาเป็นช่วงระยะเวลาพักโทษ 1 ปี ถึง 1 ปีครึ่ง

Cottle Lee และ Heilbrun (2005) ศึกษา เรื่องปัจจัยเสี่ยงที่มีผลการกระทำผิดซ้ำในเด็กกำพร้า ในรัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา โดยการศึกษาจากเด็กกำพร้า จำนวน 15,265 คน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ (1) ข้อมูลประชากร (2) ประวัติการกระทำผิด (3) ปัจจัยทางครอบครัวและสังคม (4) ปัจจัยทางการศึกษา (5) การใช้เหตุผล (6) ประวัติการใช้สารเสพติด (7) ปัจจัยด้านสุขภาพการเจ็บป่วย (8) แบบประเมินภาวะเสี่ยงกระทำผิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Amy Blank Wilson และคณะ (2011) ศึกษาเรื่อง Examining the impact of mental illness and substance use on recidivism in a county jail ในผู้ต้องขังหลังได้รับการปล่อยตัวจำนวน 20,112 คน จากเรือนจำในสหรัฐอเมริกา เพื่อติดตามผลการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหลังปล่อยตัวภายในระยะเวลา 4 ปี โดยแบ่งผู้ต้องขังเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ต้องขังที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต 2) ผู้ต้องขังที่มีการใช้ยาเสพติด และ 3) ผู้ต้องขังที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตและมีการใช้ยาเสพติดร่วมด้วย พบว่า ผู้ต้องขังกลุ่มที่ 1 ที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตกลับมากระทำผิดซ้ำน้อยที่สุด และผู้ต้องขังกลุ่มที่ 2,3 ที่มีการใช้ยาเสพติดร่วมด้วย มีโอกาสกลับมากระทำผิดซ้ำสูงกว่าผู้ต้องขังกลุ่มที่ 1 ยาเสพติดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง

Mariel Alper and Matthew R. Durose. (2018) ศึกษาเรื่อง 2018 Update on prisoner recidivism: a 9-year follow-up period (2015–2014) ในผู้ต้องขังจำนวน 67,996 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอิสระจากผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปี ค.ศ. 2005–2014 รวมเป็นระยะเวลาติดตามผล 9 ปี ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ในช่วงปีแรกหลังได้รับการปล่อยตัว ผู้ต้องขังชายจะมีการกระทำผิดซ้ำคิดเป็น 45% ในขณะที่ผู้ต้องหญิงจะมีกระทำซ้ำคิดเป็น 35% ในระหว่างการติดตามช่วงระยะเวลา 9 ปี

พบว่าเป็นผู้ต้องขังชายจะมีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ คิดเป็น 84% ในขณะที่ผู้ต้องหญิงจะมีโอกาสกระทำซ้ำคิดเป็น 77% ดังนั้นผู้ต้องขังชายจึงมีโอกาสกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนการศึกษาในประเทศไทยนั้น ได้มีการศึกษาโดย ชวลิต กลิ่นแซ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่สำรวจจากเรือนจำ จำนวน 152 คน โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.0887 พบว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสังคมและชุมชน

ภาณุวัฒน์ มีเพียร และบุญเหลือ บุบผามาลา (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี ประชากรสำรวจจากเรือนจำ จำนวน 292 คน โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.87 พบว่า ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำเป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านครอบครัวอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการต้องโทษในครั้งก่อน ด้านชุมชนและสังคม ด้านการประกอบอาชีพ และด้านการคบเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง

ไพโรวัลย์ สุนทรา (2565) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดยโสธร ประชากรตัวอย่างคือ ผู้ต้องขังที่ศาลตัดสินลงโทษซ้ำในคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดยโสธร จำนวน 236 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำยโสธร ได้แก่ ปัจจัยการขาดการศึกษาและการอบรมของผู้ต้องขัง รองลงมาคือปัจจัยการคบค้าสมาคมกับเพื่อนฝูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเสริฐ แก้วจันทร์ และโกศล สอดส่อง. (2565) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดหนองคาย ประชากรตัวอย่างคือผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดหนองคาย จำนวน 392 คน พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะหาปัจจัยและแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

แนวคิดทฤษฎีทางอาชญวิทยา

โดยทฤษฎีทางอาชญวิทยาที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำมีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น จนกระทั่งเลียนแบบแล้วจดจำจนทำให้เกิดการเรียนรู้กลายเป็นพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนี้ แบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1) การคบหาสมาคมที่แตกต่าง เกิดจากกระบวนการในการแลกเปลี่ยนความเชื่อ ทศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออก โดยกระบวนการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้จากกลุ่มผู้ที่สัมผัสได้โดยตรง ยกตัวอย่าง เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน คนในชุมชน โดยการเรียนรู้จะมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของการคบหาสมาคม อาทิเช่น ระยะเวลา ความถี่ ความใกล้ชิดสนิทสนม เป็นต้น

2) การกำหนดมุมมอง เป็นเรื่องของความเชื่อและการหาเหตุผลในการที่จะสนับสนุนพฤติกรรมของแต่ละคน ซึ่งการกำหนดมุมมองนั้นจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางอาชญากรรมและสามารถพัฒนาขึ้นมาจากการเลียนแบบได้

3) การส่งเสริมสนับสนุนที่แตกต่าง เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นตามมา ยกตัวอย่างเช่น การกระทำนั้นผลเป็นรางวัลก็จะมีโอกาสที่เกิดขึ้นสูง การเกิดพฤติกรรมของอาชญากรรมก็มีมากขึ้นด้วย

4) การลอกเลียนแบบ เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นแล้วทำตาม การเลียนแบบจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะตัวอย่าง ลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตของแบบตัวอย่างและผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของแบบตัวอย่างที่เกิดการลอกเลียนแบบ (พิชัย เลิศเสนา, 2561)

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้ดียิ่งขึ้น การศึกษาค้นคว้าในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นความเชื่อมโยงในการศึกษาอย่างวิจัยได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ทฤษฎีควบคุมสังคม (social control theory) สามารถอธิบายการควบคุมได้ 2 แบบ ได้แก่ 1) การควบคุมภายใน 2) การควบคุมภายนอก ระบบการควบคุมภายใน ตัวอย่างเช่น จิตใจที่เข้มแข็ง และสภาพสังคมที่เข้มแข็ง ย่อมป้องกันการก่อเกิดอาชญากรรมในสังคมได้ การที่สังคมมีการก่อเกิดอาชญากรรมจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าระบบการควบคุมภายในและระบบการควบคุมภายนอก มีความอ่อนแอจึงไม่สามารถต้านทานทางพลังกดดันและพลังดึงดูดทางสังคมได้ การคบเพื่อนไม่ดี การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนไม่ดีจากครอบครัว การขาดการนับถือศาสนา การยอมรับในสังคม หรือการขาดการศึกษาที่ดี จะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของสิ่งเหล่านี้ (พิชัย เลิศเสนา, 2561)

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้ดียิ่งขึ้น การศึกษาค้นคว้าในทฤษฎีทฤษฎีควบคุมสังคม แสดงให้เห็นว่าระบบการควบคุมภายในและระบบการควบคุมภายนอก ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงในการศึกษาอย่างวิจัยได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ทฤษฎีติดตราหรือตราบาป (The Labeling Theory) โดยทฤษฎีนี้มีหลักการสำคัญว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการที่สังคมติดตราว่าพฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำให้คนที่ถูกติดตราว่ามีพฤติกรรม

เช่นนั้นจริงหรือกระทำสิ่งนั้นต่อไป ซึ่งส่งผลให้คนเหล่านี้กลายเป็นคนนอกสังคม โดยทฤษฎีการตีตรา จะกล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของตราบาปและการตีตราที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งทฤษฎีนี้อธิบายถึงที่มาของตราบาปและการที่ตราบาปและการตีตราจนกลายเป็นสาเหตุของอาชญากรรม

ทฤษฎีการตีตรานั้น มีต้นกำเนิดมาจากแนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ซึ่งกล่าวถึงการสร้างแนวคิดและความเชื่อในตัวเองเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม ตามหลักของทฤษฎีการตีตรา อาชญากรรมเป็นผลของการที่บุคคลตอบสนองต่อสิ่งที่คนรอบข้างในสังคมมองว่ามีพฤติกรรมที่ไม่ดีตามที่สังคมตีตรา ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วบุคคลนั้นอาจจะไม่ได้กระทำสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นจริง เมื่อตราบาปเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นตามมาและเหตุการณ์นั้นคือ การแสดงออกที่เบี่ยงเบน ดังนั้นอาชญากรรมและการเบี่ยงเบนจึงเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

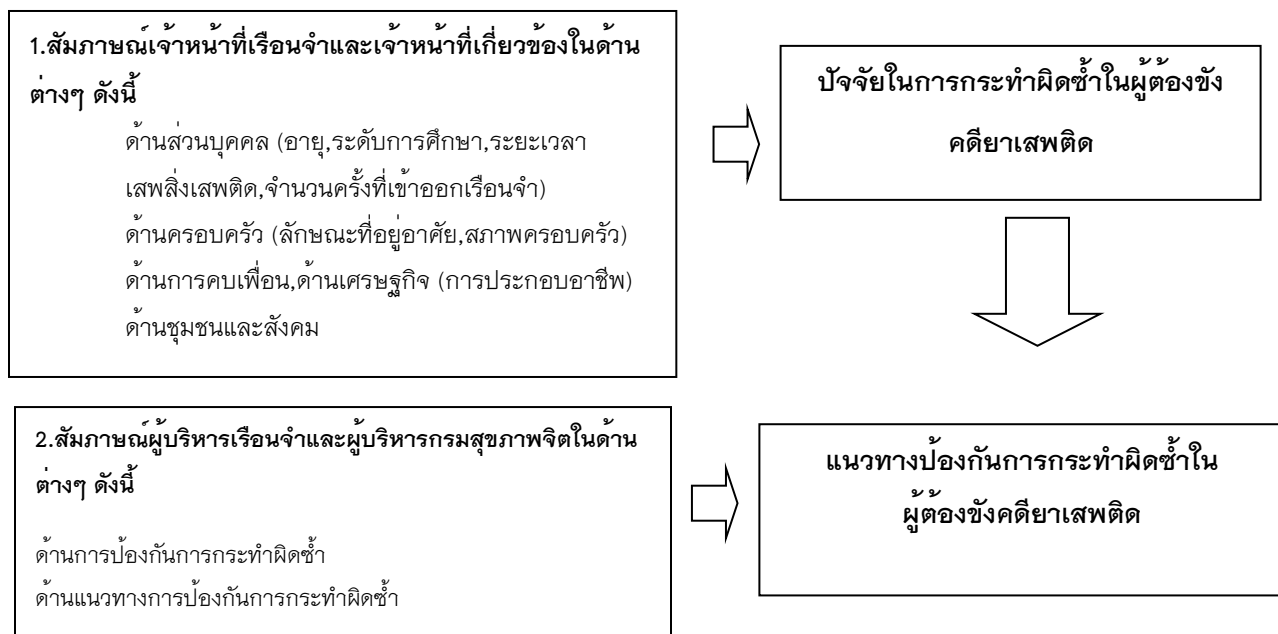
ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดให้ดียิ่งขึ้น การศึกษาค้นคว้าในทฤษฎีการตีตรา แสดงให้เห็นว่าเมื่อตราบาปเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นตามมาและเหตุการณ์นั้นคือ การแสดงออกที่เบี่ยงเบน ทำให้ผู้วิจัยได้นำหลักของทฤษฎีดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อใช้ในการศึกษางานวิจัยได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของทางอาชญวิทยา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างปลายเปิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรในการวิจัย โดยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศิลปากรเรียบร้อยแล้ว การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1)กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง จำนวน 7 คน และ 2) กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 2 คน โดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไปและสะดวกในการเข้าร่วมเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วย หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่พัสดุประจำการฝ่ายควบคุมกลาง จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายพัฒนาพฤตินิสัย จำนวน 1 คน นักทัณฑวิทยาชำนาญการ จำนวน 1 คน พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ จำนวน 1 คน นายแพทย์สังกัดกรมสุขภาพจิต จำนวน 1 ท่าน นักจิตวิทยาเชี่ยวชาญสังกัดกรมสุขภาพจิต จำนวน 1 คน และกลุ่มผู้บริหารประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการเรือนจำ 1 คน ผู้บริหารกรมสุขภาพจิต จำนวน 1 คน ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในระดับอำนาจการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปและสะดวกในการเข้าร่วมเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้สัมภาษณ์ทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง และ 2)กลุ่มผู้บริหาร โดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังมีคำถามสัมภาษณ์ 4 ประเด็น ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์ คำถามเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุของการกระทำผิดในผู้ต้องขังคำถามเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ภาคสนามด้วยวิธีแยกแยะข้อมูลเพื่อหาตารางสรุป เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในหัวข้อต่างๆที่ได้ทำการศึกษา โดยจำแนกเป็นด้านครอบครัว ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด ด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติด ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ, เจ้าหน้าที่พัสดุประจำการฝ่ายควบคุมกลาง, หัวหน้าฝ่ายพัฒนาพฤตินิสัย, นักทัณฑวิทยาชำนาญการ, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, นายแพทย์สังกัดกรมสุขภาพจิต, นักจิตวิทยาเชี่ยวชาญ พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ 6 ปัจจัยดังนี้ 1.ด้านครอบครัว 2.ด้านระดับการศึกษา 3.ด้านอาชีพ 4.ด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด 5.ด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม 6.ด้านเศรษฐกิจ เมื่อนำข้อมูลปัจจัยทั้ง 6 ด้านของผู้สัมภาษณ์ทุกคนมาวิเคราะห์ พบว่า

ด้านครอบครัว ครอบครัวเป็นสาเหตุปัจจัยสำคัญอันดับ 1 ที่ทำให้ผู้ต้องขังมากระทำผิดซ้ำโดยปัญหาครอบครัวเกิดได้หลากหลาย แม้กระทั่งปัญหาครอบครัวที่พ่อแม่มีการแตกแยกกัน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “จากที่ผมเจอผู้ต้องขัง 80% มาจากครอบครัวที่แตกแยก บางคนพ่อแม่แยกทางกัน บางคนโตมากับยาย น้อยมาก ที่จะเป็นผู้ต้องขังที่โตมาในครอบครัวที่ Perfect ผมเชื่อว่าเกี่ยวแน่นอน” ซึ่งปัจจัยนี้ถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bonding Theory) ซึ่งการที่ผู้ต้องขังโตมาในครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน ทำให้ขาดผูกพันกับคนในครอบครัว ขาดการอบรมเลี้ยงดู ขาดการเอาใจใส่จากคนในครอบครัวทำให้เกิดความคิดไตร่ตรองก่อนกระทำผิด ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำได้ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของตฤณห์ โพธิ์รักษา (2562) ศึกษาเส้นทางชีวิตของนักโทษหญิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด พบว่าปัจจัยด้านครอบครัวเป็นมูลเหตุจูงใจที่เริ่มเสพยาเสพติดของนักโทษหญิง ที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และไม่มีความผูกพันกับครอบครัว (ตฤณห์ โพธิ์รักษา, 2562)

นอกจากนี้ยังคล้ายคลึงกับงานวิจัยของของอัศดร ไชยพงษ์ (2557) ศึกษาในเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังชายในเรือนจำ เขต 8 พบว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำมาจากการขาดครอบครัวที่อบอุ่น (อัศดร ไชยพงษ์, 2557)

ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านเศรษฐกิจจัดเป็นปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ มักจะหันมากระทำผิดซ้ำ เนื่องจากรายได้ของครอบครัวหรือรายได้ที่จะนำมาจุนเจือครอบครัวไม่เพียงพอ นอกจากนี้แล้วเมื่อออกจากเรือนจำมาแล้วผู้ต้องขังกลับมากอยู่กับครอบครัว หากมีรายได้ไม่เพียงพอก็จะหันกลับมาค้าขายเสพติดอีก ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “การค้าขายเสพติดทำให้มีเงินมีรายได้ ผู้ต้องขังเห็นว่าทำมาตั้งแต่สมัยพ่อแม่เลยทำสืบทอด ค้าขายเพราะได้เงิน” และยังมีผู้ให้ข้อมูลอีกท่านได้กล่าวว่า “ผู้ต้องขังบางคนไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้เลยต้องมาเป็นเด็กส่งยา” ซึ่งปัญหาทางเศรษฐกิจเหล่านี้เมื่อผู้ต้องขังออกจากเรือนจำแล้วไม่สามารถหางานทำได้ เนื่องจากชุมชนและสังคมไม่ให้การยอมรับ ไม่ให้โอกาสในการกลับเข้าไปประกอบอาชีพหรือทำงานสุจริตภายหลังการพ้นโทษ ซึ่งตรงกับทฤษฎีติดฉลาก (The Labeling Theory) ผู้ต้องขังหลังพ้นโทษถูกสังคมติดฉลากว่าเป็นคนไม่ดี ทำให้ขาดโอกาสในการรับเข้าทำงาน ขาดโอกาสในการทำมาหาเลี้ยงชีพ เกิดเป็นตรรกะบาปจนนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากไม่สามารถหารายได้จากอาชีพสุจริตได้ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ตฤณห์ โพธิ์รักษา (2562) ศึกษาเส้นทางชีวิตของนักโทษหญิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด พบว่า ตรรกะบาปมีส่วนในการกระทำผิดซ้ำของกรณีศึกษาบางรายในแง่ของพยายามเริ่มต้นชีวิตใหม่ ในการพยายามหางานสุจริตทำ แต่เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับและตีตราว่าเคยโทษจำคุกจึงกลับไปกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากไม่มีทางเลือก นอกจากนี้ยังคล้ายคลึงกับงานวิจัยของภานุวัฒน์ มีเพียรและบุญเหลือ บุญพามาลา ศึกษาปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำเป็นอันดับหนึ่ง คือด้าน

เศรษฐกิจ ซึ่งถือได้ว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจจัดเป็นปัญหาสำคัญในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดอีกปัจจัยหนึ่งด้วย

ด้านอาชีพ อาชีพจัดเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งเหมือนกับปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยเศรษฐกิจ อาชีพ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผู้ต้องขังทำอาชีพอื่นไม่เป็น เพราะเกิดมาใครครอบครัวที่ค้ายาเสพติดเป็นอาชีพ” ซึ่งก็คล้ายคลึงกับผู้ให้ข้อมูลอีกท่านที่กล่าวว่า “ผู้ต้องขังมองว่าค้ายาขายยาแล้วได้ง่ายกว่าวิธีหาเงินแบบอื่น” การประกอบเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต หากคนเราไม่ประกอบอาชีพ ก็จะมีแหล่งรายได้ในการหาเลี้ยงชีพ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของไพโรวัลย์ สุนทรา (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจัยการขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดยโสธรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไพโรวัลย์ สุนทรา, 2565)

ส่วนปัจจัยด้านระดับการศึกษา ด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด ด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม จัดเป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมา โดยปัจจัยด้านการศึกษาจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า “บางคนผู้ต้องขังก็มีการศึกษาที่ดี แต่น้อยกว่าผู้ต้องขังที่การศึกษาน้อย ในเรือนจำที่มาด้วยคดียาเสพติดส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย” และจากผู้ให้ข้อมูลอีกท่านกล่าวว่า “ส่วนใหญ่ผู้ต้องขังที่ผมเจอการศึกษาจะน้อยมากรวมส่วนใหญ่แค่ระดับปถม เทบจะไม่เจอระดับปริญญาเลย” ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่กระทำผิด มีการศึกษาที่น้อย บางคนระดับประถมศึกษา บางคนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมีการศึกษาในระดับชั้นที่ไม่สูงมากนักซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชัย เหล่าลงอินทร์และคณะ (2552) ศึกษา การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 69 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง พบว่า ระดับการศึกษา มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในด้านปัจจัยเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด มีผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ผู้ต้องขังบางคนติดเพื่อน พอเพื่อนติดก็พากันเข้าสู่วงจรยาเสพติดก็ยาวเลย พากันเสพจนเป็นเด็กส่งยา จนขายเอง” ซึ่งตรงกับงานวิจัยของฐิติวรรณ สุกใส และคณะ (2555) ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย พบว่า สาเหตุที่กระทำผิดครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 สาเหตุเพราะเพื่อน คือเพื่อนชวนหรือคบเพื่อนมีพฤติกรรมกระทำผิดจึงถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด

สุดท้ายนี้คือ**ด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม** จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เติบโตมาในสังคม สภาพแวดล้อมที่มียาเสพติด ค้ายาเสพติดก็ส่งผลให้เป็นผู้ค้ายาเสพติด เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ” ซึ่งปัจจัยด้านนี้ตรงกับการศึกษาของชวลิต กลิ่นแข และคณะ (2564) ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่สำรวจจากเรือนจำพบว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมและชุมชน โดยปัจจัยทั้งหมดนี้ จัดเป็น

ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่จะมีคุณภาพ ดังนั้น การมีปัจจัยพื้นฐานครอบครัวที่ดี ส่งผลให้ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี มีการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ สามารถเติบโตมาประกอบอาชีพที่สุจริตทางไกลยาเสพติด และมีการคบค้าสมาคมในกลุ่มเพื่อน ชุมชน สภาพแวดล้อมที่เกื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังด้านนโยบายในการบริหารของผู้บริหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารในการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติด พบว่ามีแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด มีแนวทางการป้องกันดังต่อไปนี้ แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังด้านนโยบายในการบริหารของผู้บริหาร ดังคำให้ข้อมูลของผู้บริหารท่านหนึ่งกล่าวว่า “โปรแกรมฟื้นฟูผู้ต้องขัง มี 2 แบบ คือ ระยะสั้น 15 วัน และระยะยาว 90 วัน กรมราชทัณฑ์คาดหวังให้ผู้ต้องขังทุกรายต้องผ่านโปรแกรมพวกนี้ เพื่อให้ได้ใบประกาศมาปรับชั้น เพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น ถ้าผู้ต้องขังได้ปรับชั้น ทำให้ผู้ต้องขังที่ได้อยู่ชั้นเยี่ยม เวลาเมื่อภัยโทษหรือผู้ต้องขังกองนอก ผู้ต้องขังจะได้ประโยชน์จากการทำโปรแกรม เรามีเครือข่าย เช่น สาธารณสุข ปกครอง หน่วยงานความมั่นคง มี 3 ภาคี” ซึ่งจากการแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของกรมราชทัณฑ์ตรงกับทฤษฎีอาชญาวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ในเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนที่แตกต่าง ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ โดยทางกรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้ผู้ต้องขังเข้าโปรแกรมการบำบัดที่จัดขึ้น หากผู้ต้องขังผ่านโปรแกรمدังกล่าวก็จะได้รับใบประกาศเพื่อนำมาปรับชั้น เมื่อผู้ต้องขังอยู่ในชั้นที่ดี ก็มีโอกาสดำเนินการภัยโทษ ซึ่งแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ผู้ต้องขังมีแรงสนับสนุนที่อยากจะเข้าร่วมโปรแกรม เพราะเมื่อผ่านการเข้าร่วมแล้วก็จะได้รับใบประกาศนำมาปรับชั้น เหมือนการได้รับรางวัลทำให้ผู้ต้องขังมีโอกาสเข้าร่วมโปรแกรมสูงขึ้น

นอกจากนี้ผู้บริหารอีกท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า “ในส่วนของจิตเวชและยาเสพติด มีโครงการ To Be Number One เพื่อเป็นตัวอย่างในการสร้างเยาวชนต้นแบบ เป็นโครงการที่สามารถทำให้เยาวชนเข้ามาสู่ทางที่ถูกต้อง ไม่ไขว่เขวกันยาเสพติด อันนี้เป็นแนวทางในการป้องกันยาเสพติด” ซึ่งจากการแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้บริหารท่านนี้ได้ตรงกับทฤษฎีอาชญาวิทยา ได้แก่ การขัดเกลากายทางสังคม (Socialization Theory) เป็นการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมโดยการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิด เช่น กลุ่มเพื่อน หรือครอบครัว โดยโครงการ To Be Number One ช่วยขัดเกลากายเยาวชนก่อนจะโตเป็นผู้ใหญ่ได้มีแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เห็นถึงโทษของยาเสพติดและห่างไกลจากยาเสพติด ลดโอกาสเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดได้ในอนาคต

สรุป

ในปัจจุบันการก่ออาชญากรรมที่มีการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด เป็นการกระทำความผิดในคดียาเสพติด โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี และเรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี และเรือนจำกลางนครปฐม จังหวัดนครปฐม

เมื่อศึกษาหาปัจจัยการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดียาเสพติด พบว่า ปัจจัยที่สำคัญมี 3 ด้านหลักได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านอาชีพ ส่วนปัจจัยระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเพื่อนและสังคมใกล้ชิด ปัจจัยด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม ก็มีความสำคัญรองลงมา ซึ่งตรงกับงานวิจัยของนิศากร อุบลสุวรรณ (2556) ศึกษา การกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช พบว่า การที่ผู้ต้องขังถูกปล่อยออกมาแล้วมาอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ขาดรายได้ ไม่มีอาชีพก็มีโอกาสที่จะกลับไปกระทำผิดแล้วหวนกลับสู่เรือนจำได้ตามเดิม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สามารถนำไปประยุกต์ต่อยอดในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำในรูปแบบอื่นได้
2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยและแนวทางการกระทำผิดซ้ำในฐานความผิดอื่น ๆ เพิ่มเติม
3. ควรศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ นอกจากเจ้าหน้าที่เรือนจำ แพทย์ พยาบาลวิชาชีพ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลครอบคลุมทุกมิติ

References

- กาญจนา คุณารักษ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด : กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ชวลิต กลิ่นแะ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 6(3), 253–261.
- ฐิติวรรณ สุกใส และคณะ. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย. วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(3), 8–19.

- ตฤณห์ โพธิ์รักษา. (2562). *เส้นทางชีวิตของนักโทษหญิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- นิศากร อุบลสุวรรณ. (2557). *การกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลาง นครศรีธรรมราช* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- ประเสริฐ แก้วจันทร์ และโกศล สอดส่อง. (2565). ปัจจัยการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดหนองคาย. *วารสารพุทธมัตต์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวธวิกลิตาราม*, 7(2), 170–182.
- พิชัย เลิศเสนา. (2561). *ปัจจัยสาเหตุและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังเรือนจำกลาง นครปฐม* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, โรงเรียนนายร้อยตำรวจ].
- ไพรวลัย สุนทรา. (2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัด ยโสธร* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].
- ภาณุวัฒน์ มีเพียร และบุญเหลือ บุบผามาลา. (2564). ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี. *Journal of Kaensarn Academi*, 7(3), 17–32.
- ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2563). *แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนใน คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 7(1), 1–19.
- สุรภัทร พิไชยแพทย์ และคณะ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ต้องขังหญิงกระทำผิดซ้ำในทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดสระบุรี สังกัดกระทรวงยุติธรรม. *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. จังหวัดเชียงราย*.
- อัศดร ไชยพงษ์. (2557). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*.
- Amy Blank Wilson, Jeffrey Draine , Trevor Hadley, Steve Metraux, Arthur Evans. (2011). Examining the impact of mental illness and substance use on recidivism in a county jail. *International Journal of Law and Psychiatry*, 34(4), 264–268.
- Cottle, C. C., Lee, R., & Heilbrun, K (2005). Risk Factors and Intervention Outcomes: MetaAnalyses of Juvenile Offending. In K. Heilbrun, N. E. S. Goldstein, & R. E. Redding (Eds.), *Juvenile delinquency: Prevention, assessment, and intervention*. OxfordUniversity Press.

Gordon, J. R. (1998). *Organizational Behavior: A Diagnostic Approach* (6th ed.). Prentice – Hall.

Mariel Alper and Matthew R. Durose. (2018). *2018 Update on Prisoner Recidivism: A 9-Year Follow-up Period (2005–2014)*. U.S. Department of Justice. 1–24.